

A TERMÉSZETVÉDELMI HATÓSÁGOK, ILLETVE TERMÉSZETVÉDELMI IGAZGATÁSI SZERVEK SZANKCIONÁLÁSI GYAKORLATA

TILKI KATALIN
2026.

A KUTATÁS CÉLJA, MÓDSZERE

A kutatás célja:

a természetvédelmi hatóságok milyen esetekben, milyen típusú és mekkora összegű bírságot szabtak ki.

A fenti tárgykörben eddig csak büntetőjogi vizsgálatok készültek: Pl.:

Tilki Katalin:

- A Natura 2000 területek vonatkozásában elkövetett természetkárosítás miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai
- A természetkárosítás bűncselekménye felderítésének és vizsgálatának kérdései
- A vadon élő védett és fokozottan védett állatokat érintő mérgezéses esetek
- A természetkárosítás bűncselekmények elbírálásának gyakorlata

A kutatás módszere:

- 2020–2024 közötti ügyek,
- természetvédelmi vagy inváziós bírság kiszabása,
- figyelmeztetés alkalmazása.

BÍRSÁG

A **környezetvédelmi bírság** a közigazgatási szankciók egyik típusa.

Környezetvédelmi bírságok közös jellemzője:

- jogellenes magatartásra reagálnak;
- objektív felelősségen alapulnak, azaz a felróhatóság és a vétkesség nem feltétel, tehát a károkozás ténye önmagában megalapozza a felelősséget;
- a bírság nem fix összegű, mennyiségi és minőségi tényezők is befolyásolják;
- folyamatos magatartások esetén jellemző a progresszivitás (ha a tiltott magatartás ismétlődik, akkor azt szigorúbban ítélik meg, magasabb összegű bírságot szabnak ki);
- gyakran kapcsolódik határértékhez vagy más számszerűsíthető követelményhez;
- a hatóságot bizonyos esetekben mérlegelési jog illeti meg a bírság kiszabása és mérséklése tekintetében.

A környezetvédelmi bírságoknak **számos típusa létezik**, ezek közül az **egyik a természetvédelmi bírság**.

A „SZANKCIÓ TÖRVÉNY”

Közigazgatási szabályszegés esetén a következő közigazgatási szankciók alkalmazhatók:

- figyelmeztetés,
- közigazgatási bírság,
- tevékenység végzésétől történő eltiltás,
- elkobzás.

Törvény vagy kormányrendelet további közigazgatási szankciókat állapíthat meg.

A Szankció tv. módosítása:

A **bíróság** a jogsértő magatartást megvalósító **természetes személyt** ugyanazon tényállás alapján jogerős ügydöntő határozatában

- **elítélte** és vele szemben büntetést szabott ki, illetve intézkedést alkalmazott, vagy
- **felmentette** (arra hivatkozással, hogy a bűncselekményt nem a vádlott követte el)

nem alkalmazható a **közigazgatási bírság** és a **tevékenységtől történő eltiltás** közigazgatási szankció.

Ha a közigazgatási szankciót alkalmazó hatóság tudomására jut, hogy az eljárása alapjául szolgáló jogsértő magatartás miatt büntetőeljárás van folyamatban és a közigazgatási szankció alkalmazása e büntetőeljárás kimenetelétől függ, az **eljárását a büntetőeljárás befejezéséig felfüggeszti**.

A törvény ezen részét a 2020. évi CLXVIII. törvény vezette be és 2021. január 1-jén lépett hatályba.

A Szankció tv. módosítása „a büntetőjogi felelősségre vonás elsődlegességét juttatja kifejezésre.

A TERMÉSZETVÉDELEMSEL KAPCSOLATOS SZANKCIONÁLÁSI LEHETŐSÉGEK EGYMÁSHOZ VALÓ VISZONYA

A szankció törvény kihirdetését (2017. X. 25.) megelőzően az **Alkotmánybíróság a 8/2017. (IV. 18.) számú határozatában** arra a következtetésre jutott, hogy a jogalkotónak egyértelműen, megfelelő részletezettséggel kell szabályoznia a különböző eljárások egymáshoz való viszonyát, szem előtt tartva a ne bis in idem elvét.

Alapügy: kutyakölykök vízbe fojtása: **jegyző** 450.000 ft. állatvédelmi bírság ,
bírósági ítélet: állatkínzás vétsége 125.000 ft. pénzbüntetés

Az alkotmánybíróság határozatában megállapította:

- az állatok védelmét érintő jogellenes cselekmények **két, eltérő jogágba tartozó eljárás lefolytatását követően, más-más felelősségi forma** alapján is szankcionálhatók.
- A **Btk.**-ban meghatározott cselekmények miatt **bűnösségen alapuló büntetőjogi felelősség megállapítását követően szabható ki büntetőjogi szankció.**
- Az **állatok védelmére és kíméletére vonatkozó előírások megsértése, illetve be nem tartása esetén pedig közigazgatási eljárás lefolytatásának** van helye, amelynek során alkalmazhatók. **(objektív felelősségi forma alapján) az Átv.-ben meghatározott közigazgatási jogkövetkezmények.**
- Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy **azon jogellenes magatartások köre, amelyek közigazgatási jogkövetkezéssel sújthatók, jóval szélesebb**, mint a büntetőjogilag releváns cselekmények köre.
- **Állatkínzás vétségében vagy büntettségben kizárólag természetes személy, szándékos magatartása** esetén állapítható meg a büntetőjogi felelősség.
- Ezzel szemben az **állatvédelmi bírság alkalmazásának kizárólagos feltétele a** – az Átv.-ben tágan meghatározott állatvédelmi, illetve állattartási előírások megsértését, illetve be nem tartását magában foglaló – **jogsértés(ek) megállapítása**, ehhez nem kell társulnia a bűnösség/vétkesség feltételének, és **a szankció nemcsak természetes személlyel szemben alkalmazható.**
- **Konklúzió:**
Ha az állatkínzás vétsége vagy büntetése miatt a büntetőjogi felelősség kérdésében más jogerős marasztaló döntés született, akkor ugyanazon tényállás alapján indult állatvédelmi hatósági eljárásban, ugyanazon jogellenes cselekmény miatt állatvédelmi bírság kiszabására nem kerülhet sor ugyanazon személlyel szemben.

A TERMÉSZETVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS SZANKCIONÁLÁSI LEHETŐSÉGEK EGYMÁSHOZ VALÓ VISZONYA

A büntetőjogi és közigazgatási jogi szankcionálás párhuzamosságát vizsgálta orvhalászat miatt az **Alkotmánybíróság 18/2022. (VIII. 1.) számú határozatában**.

Az ügy alapja:

- **büntetőbírói előterjesztés:** orvhalászat vétsége (Btk. 246. § b) pont) miatt **vádemelés**, tiltott horgászati módszer (gereblyezés) alkalmazása miatt.
- **Közigazgatási elj.:** 100. 000 ft. halvédelmi bírság + horgászati tevékenységtől eltiltás

Az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményező büntetőbírói álláspontja szerint ugyanazon személy szándékos cselekménye a Btk. szerinti orvhalászati tényállás elemeit, és a Hhvtv. szerinti halvédelmi bírság alapjául szolgáló cselekmény tényállási elemeit egyaránt kimeríti, ami felveti a kétszeres értékelés tilalmának sérelmét.

Az alkotmánybíróság határozatában megállapította:

- Az adott ügyben **kiszabott bírság** a már elkövetett jogsértés miatt alkalmazott megtorlás, vagyis olyan **represszív szankció**, amely a generális és a speciális prevenció céljait szem előtt tartva sújtja anyagi teherrel a jogellenes cselekmény elkövetőjét. A testület hasonló következtetésre jutott a **tevékenység végzésétől történő eltiltás** jogkövetkezmény kapcsán is: **az elkövetett jogellenes cselekmény miatti megtorlás és az újabb jogsértő magatartás megelőzésének eszköze**. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította a halvédelmi hatósági eljárás és az abban alkalmazható halvédelmi bírság, valamint eltiltás jogkövetkezmények **büntető jellegét**.
- A **szabályozás hiányosságát mutat**: sem a Btk., sem a Hhvtv. rendelkezései nem rögzítenek olyan előírást, amely kizárná, hogy a halvédelmi és büntetőeljárásban büntető jellegű szankció alkalmazására kerüljön sor, nincsen arra semmilyen anyagi jogi garancia, hogy e jogkövetkezményeket a közig.-i hatóság és a büntetőbírói hatóság összehangoltan, egymásra tekintettel alkalmazza.
- **Konklúzió:**
Az Alkotmánybíróság megállapította, a jogalkotó általi **mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség** áll fenn. A jogalkotó nem zárta ki ugyanis annak lehetőségét, hogy azonos jogsértő személy ugyanazon törvényi tényállás szerinti jogellenes magatartását a Hhvtv. szabályai szerinti halvédelmi hatósági eljárásban és a Btk. 246. § b) pontja szerinti büntetőeljárásban egymással párhuzamosan vagy egymást követően büntető jellegű szankcióval sújtásák.

Ezért úgy ítélte meg, hogy az Alaptörvénnyel való összhang helyreállítása a **hatályos szabályozás kiegészítését** teszi szükségessé.

KUTATÁS

Az empirikus kutatás során bekért iratok:

- kormányhivatali iratok,
- amelyeket az Agrárminisztérium kért be és bocsátott rendelkezésünkre,
- Magyarország 19 kormányhivatalától érkeztek
- olyan 2020–2024. években született határozatok,
- amelyekben természetvédelmi vagy inváziós bírság kiszabására került sor, illetve figyelmeztetést alkalmaztak.

Beérkezett iratok:

- összesen 1888 akta érkezett
- ebből 1492 ügyben bírság kiszabására került sor,
- 291 ügyben kötelezést rendelt el,
- 39 ügyben pedig figyelmeztetést alkalmazott az eljáró hatóság, végül
- 66 ügy került az egyéb kategóriába (ebből 20 olyan ügy volt, amelyben büntetőeljárás indult).

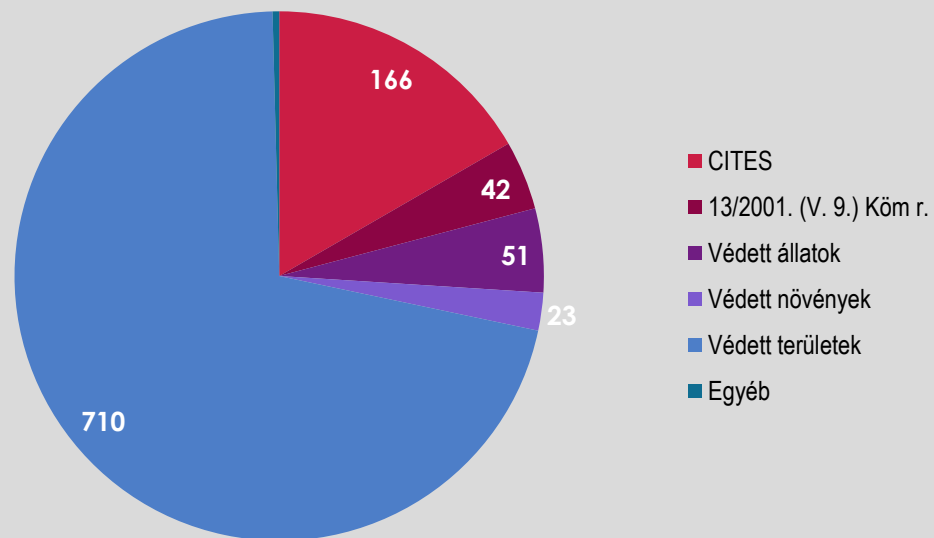
A vizsgálat alapjául szolgáló iratok:

- A beérkezett ügyekből véletlenszerűen került kiválasztásra a vizsgálat alapjául szolgáló, bírságot kiszabó **748 ügy**
- emellett feldolgoztuk azokat az ügyeket, amelyekben a hatóság az eredeti állapot helyreállítására kötelezést rendelt el (**53 ügy**),
- figyelmeztetést alkalmazott (**39 ügy**) és
- feljelentést tett (**20 ügy**).
- A kutatás során **tehát összesen 860 akta feldolgozására** került sor.

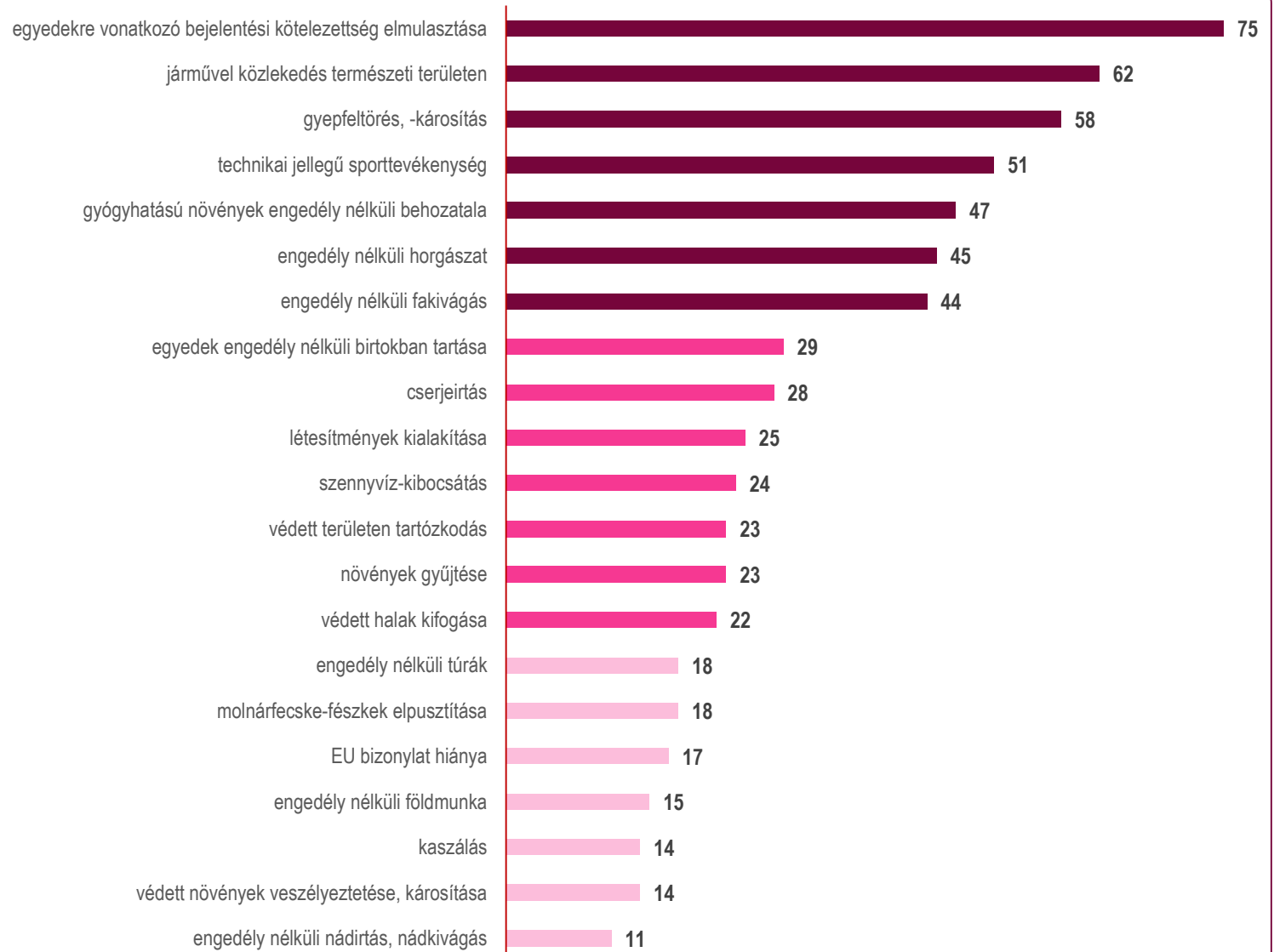
AZ ELJÁRÁS KEZDEMÉNYE- ZÉSE

AZ ELJÁRÁS TÁRGYA

ELKÖVETÉSI MAGATARTÁSOK

A BÍRSÁGKISZABÁS GYAKORLATA

748 ügyben a kormányhivatalok természetvédelmi bírságot szabtak ki.

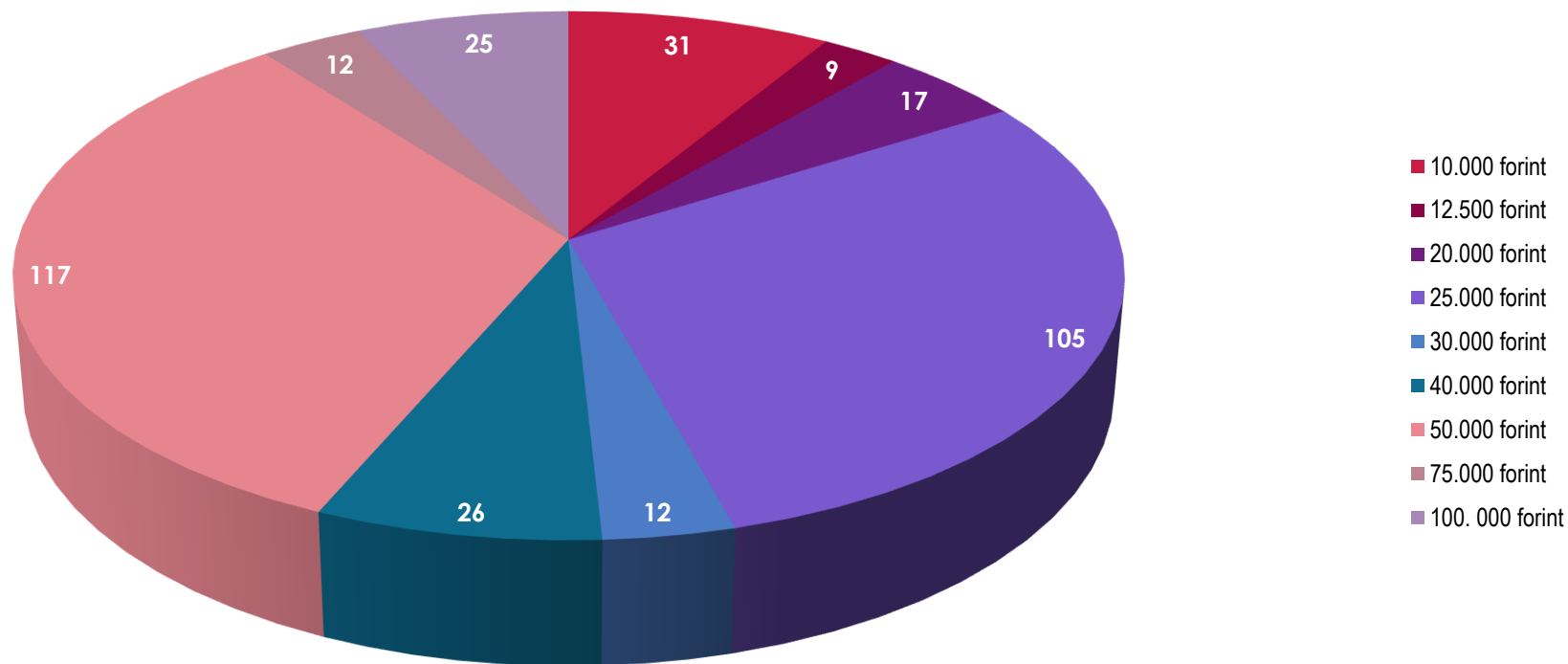
A vizsgálatl érintett határozatok köréből inváziós bírság megfizetésére kötelező határozat nem volt fellelhető.

Bírság kiszabására

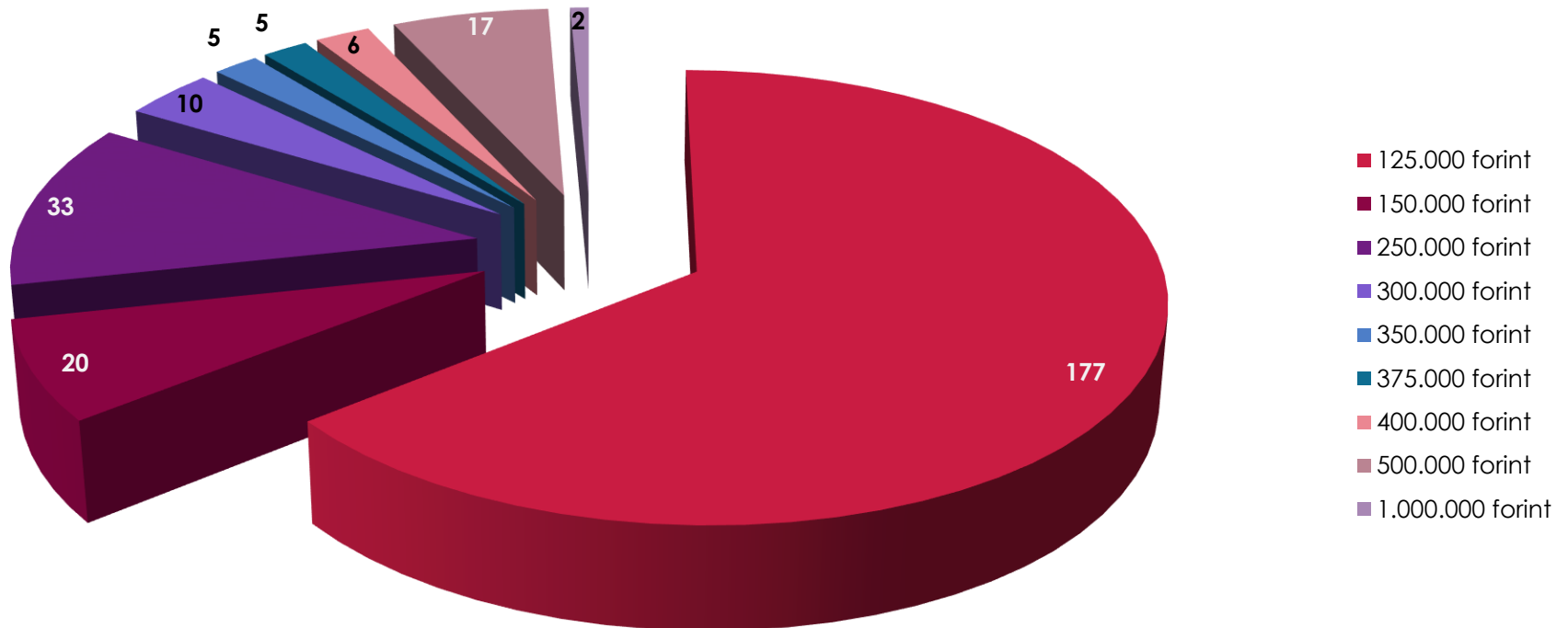
- 574 ügyben természetes személlyel,
- 125 ügyben jogi személlyel szemben került sor,
- 48 ügyben pedig erre nem derült fény.

10 000 forint alatti bírság 18 ügyben szerepelt, ezek összege jellemzően 6250, illetve 5000 forint volt.

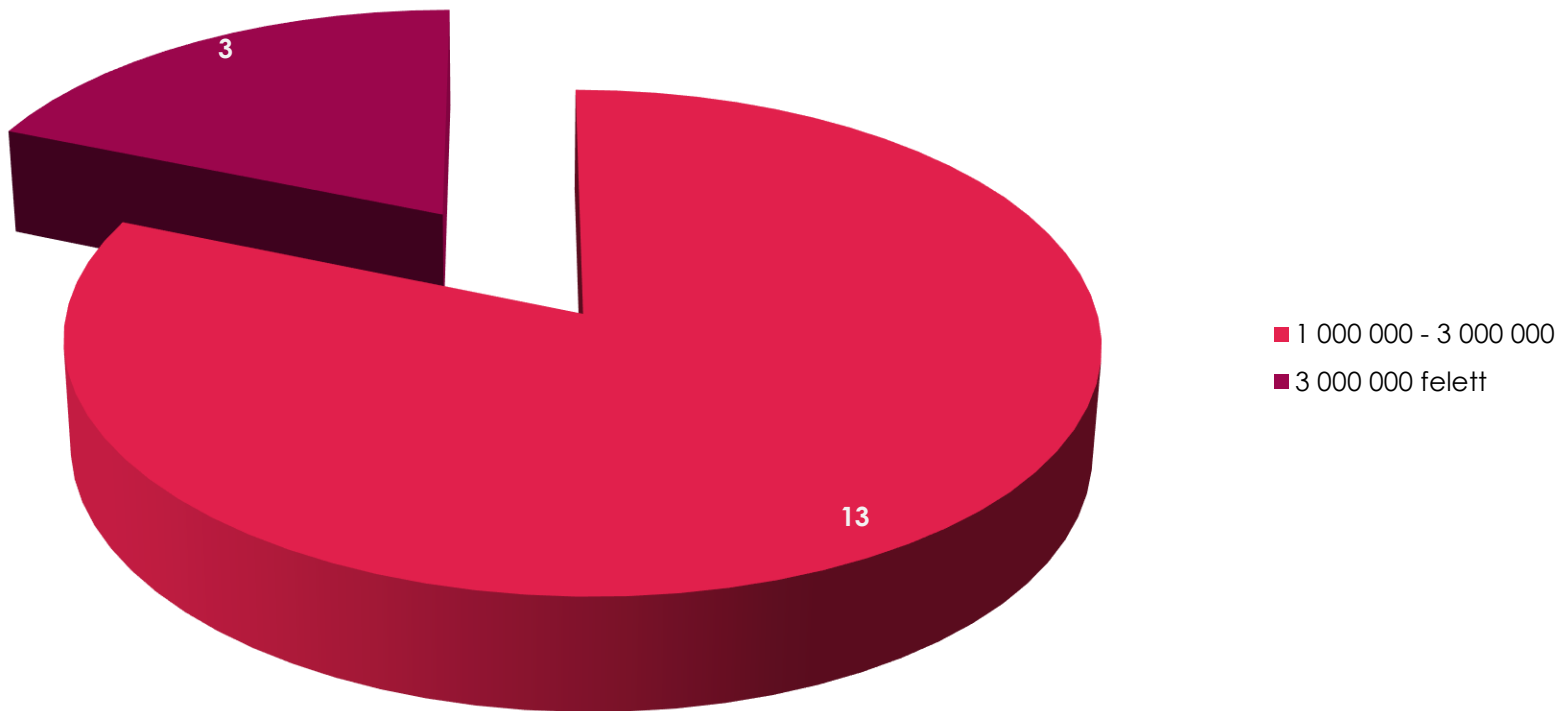
A BÍRSÁGKISZABÁS GYAKORLATA: 385 ÜGYBEN SZABTAK KI 10 000 ÉS 100 000 FORINT KÖZÖTTI BÍRSÁGOT

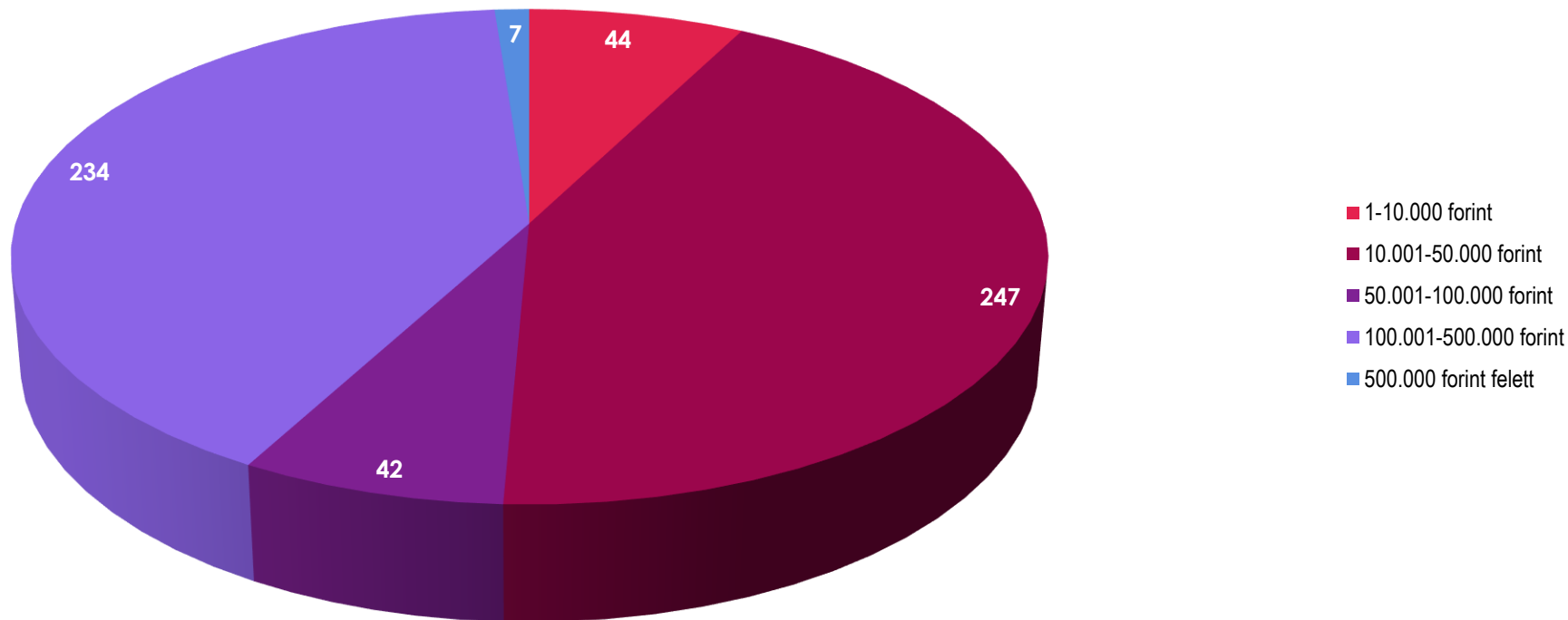
A BÍRSÁGKISZABÁS GYAKORLATA: 329 ÜGYBEN SZABTAK KI 120 000 ÉS 1 000.000 FORINT KÖZÖTTI BÍRSÁGOT

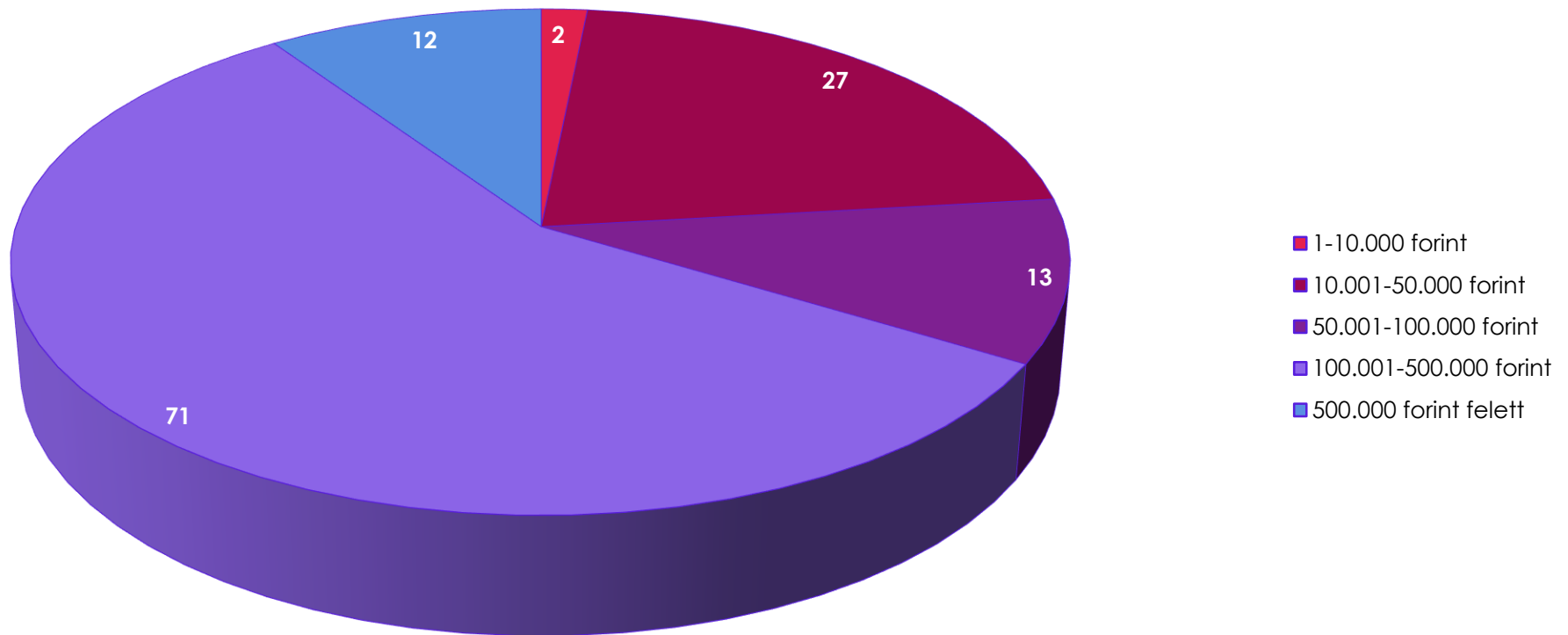
A BÍRSÁGKISZABÁS GYAKORLATA: 16 ÜGYBEN SZABTAK KI 1 000.000 FORINT FELETTI BÍRSÁGOT

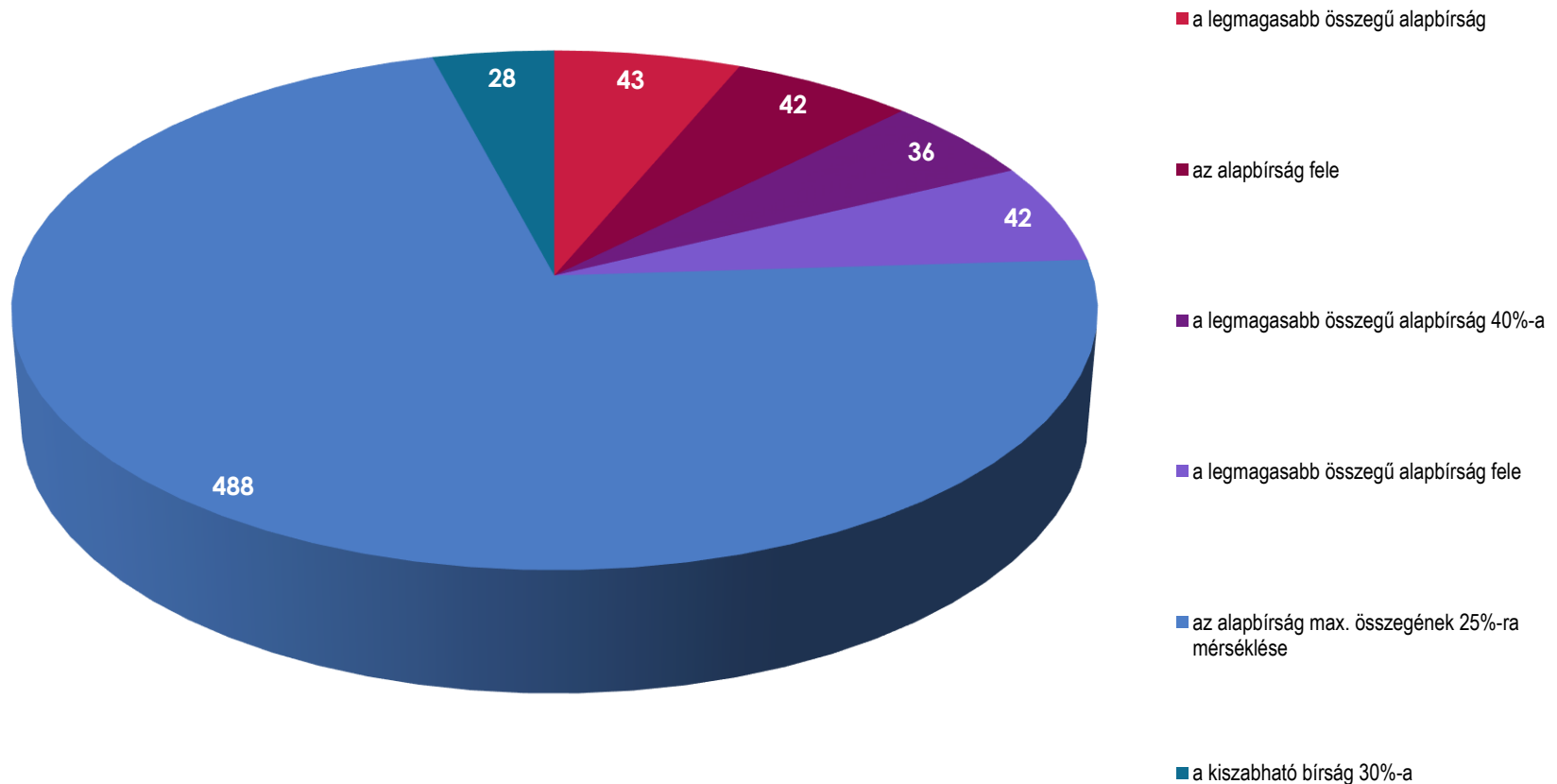
TERMÉSZETES SZEMÉLYEK ESETÉN A KISZABOTT BÍRSÁGOK ÖSSZEGE

JOGI SZEMÉLYEK ESETÉN A KISZABOTT BÍRSÁGOK ÖSSZEGE

A BÍRSÁG ÖSSZEGE HOGYAN ALAKULT A KISZABHATÓ ALAPBÍRSÁG ÖSSZEGÉHEZ KÉPEST

A FIGYELMEZTETÉS ALKALMAZÁSÁNAK GYAKORLATA

A **kormányhivatalok** 2020 és 2024 között összesen **39 ügyben alkalmaztak figyelmeztetést** az eljárás alá vont személyekkel szemben:

- engedély nélkül történt gyepterület feltörése esetén (7 ügy),
- Natura 2000 területen kaszálást követően 30 napot meghaladóan tárolt szalmabálák (5 ügy),
- a természetvédelmi hatóság határozatában foglalt előírások megszegése (4 ügy), illetve
- fák kivágása (3 ügy) és
- védett állat egyedével kapcsolatos bejelentés elmulasztása (3 ügy) esetén,
- ingatlan műveléségi ágának megváltoztatása (2 ügy),
- védett halfaj befogása (2 ügy) és
- tájvédelmi előírások megszegése (2 ügy), továbbá
- 2 ügyben fokozottan védett területre, illetve kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre történő belépés (járművel közlekedés) kapcsán fejezte ki a hatóság rosszallását figyelmeztetéssel.

BÜNTETŐ- FELJELENTÉSEK

A kormányhivatalok 2020 és 2024 között összesen **20 feljelentést** tettek,

- legtöbbször (17 eset) természetkárosítás büntette (Btk. 242. § és 243. §), e mellett
- 2 esetben orvhalászat vétsége (Btk. 246. §), illetve
- 1 esetben orvadászat büntette (Btk. 245. § c) pont) miatt.

A hatóság büntetőeljárást általában

- országos jelentőségű védett természeti területen, illetve Natura 2000 területen engedély nélküli tevékenység (földmunkavégzés, talajátalakítás, tereprendezés) végzése (13 ügy),
- védett/ fokozottan védett madarak tartása, elpusztítása,
- fészkelőhely megsemmisülése (4 ügy), valamint
- védett növények elpusztítása (2 ügy),
- védett állat károsítása (1 ügy) miatt kezdeményezett.

A büntetőeljárás 4 ügyben a nyomozás megszüntetésével fejeződött be, 1 ügyben a nyomozást felfüggesztették, 2 ügyben jogerős ítélet született, 1 ügyben pedig az ügyészség vádat emelt, de ítélet még nem született.

EREDETI ÁLLAPOT HELYREÁLLÍTÁSÁRA KÖTELEZÉS

A bíróság az egyik ügy kapcsán kifejtette, hogy **a természetvédelmi bírság és az eredeti állapot helyreállítására kötelezés más jogi természetű**, teljesen más jogintézményekről lévén szó, hiszen

- a természetvédelmi bírság szankciónak minősül, míg
- az eredeti állapot helyreállítása már a végrehajtás keretében, a jogsérelem orvoslása érdekében meghozott hatósági döntés.

Tehát amikor a hatóság 250.000 forint összegű bírságot szabott ki az eljárás alá vont személlyel szemben, majd pedig kötelezte az eredeti állapot helyreállítására, akkor nem lehet beszélni kétszeres szankcionálásról.

KORÁBBI KUTATÁSI EREDMÉNYEK

A TERMÉSZETKÁROSÍTÁS BŰNCSELEKMÉNYEK (BTK. 242. §) ELBÍRÁLÁSÁNAK MAGYAR GYAKORLATA

- Az empirikus kutatás keretében olyan 2015-2021 közötti büntető ügyek tanulmányozására került sor, amelyekben jogerős döntés született.
- A vizsgálat alapját összesen 123 ügy képezte.
- A vizsgált ügyekben összesen 166 terhelt követett el természetkárosítást.
- Az elkövetőket leggyakrabban felfüggesztett szabadságvesztésre (55 személy) ítélte a bíróság. A szabadságvesztés végrehajtási fokozata általában börtön (53 személy), volt.
- A kiszabott felfüggesztett szabadságvesztések időtartama a következőképpen alakult:
 - 6 hónap vagy kevesebb: 7 személynél,
 - 7 hónap – 1 év: 23 személynél,
 - 1 év felett – 2 év: 25 személynél.
- Végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására 5 személy esetén, többségében halmazati elkövetés esetén került sor.

KORÁBBI KUTATÁSI EREDMÉNYEK

A TERMÉSZETKÁROSÍTÁS BŰNCSELEKMÉNYEK (BTK. 242. §) ELBÍRÁLÁSÁNAK MAGYAR GYAKORLATA

- Pénzbüntetést 50, közérdekű munka szankciót 12 terhelttel szemben szabtak ki.

30.000 Ft. – 100.000 Ft. között: 9 személynél, 120.000 Ft. – 150.000 Ft. között: 12 személynél,

160.000 Ft. – 250.000 Ft. között: 13 személynél, 300.000 Ft. – 350.000 Ft. között: 6 személynél,

400.000 Ft. – 450.000 Ft. között: 6 személynél, 500.000 Ft.: 1 személynél, 600.000 Ft.: 3 személynél.

- Foglalkozástól eltiltásra 10, kiutasításra 3 vádlottnál került sor.

Az intézkedések közül a bíróság elsősorban próbára bocsátást (35 személy) alkalmazott.

Elkobzást 27, vagyonekobzást pedig 1 személy vonatkozásában rendelt el.

Horvátország: Engedély nélküli kagylógyűjtés esetén **53 000 – 265 000 forint közötti helyszíni bírság szabható ki** a mennyiségtől és a helyszíntől függően.

Szardínia szigete: aki a partról vagy a tengerből származó homokot, kavicsot, köveket vagy kagylókat elviszi, **3000 euróig terjedő bírsággal büntetendő. A szabályszegők akár börtönbüntetésre is számíthatnak.**

Amerikai Egyesült Államok (Yellowstone Nemzeti Park):

- A 44 éves látogató az egyik gejzír környékén tért le a kijelölt útvonalról. Egy másik látogató fotózta le, ahogy három méterre a gejzír kúpjánál sétálgatott. Az illetékes szerv **7 nap börtönbüntetést** szabott ki.
- Egy 25 éves turista autóval tért le a kijelölt útról. Cselekményéért **egy hét börtönbüntetést, öt év próbaidőt kapott és e mellett még 1050 dollár bírságot is fizetnie kellett.**
- Egy híres színész szintén letért a kijelölt útvonalról és ezért őt **1500 dollár pénzbírság** fizetésére kötelezték.

ÖSSZEGZÉS

- **Az Európai Parlament és a Tanács 2024/1203 irányelve**
- a természetes személyek vonatkozásában hangsúlyozza, hogy hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókra van szükség, valamint emellett járulékos büntetőjogi vagy **nem büntetőjogi szankciókat vagy intézkedéseket** alkalmazzanak a tagállamok,
- a jogi személyekkel szembeni szankciók kapcsán meghatározza a jövőbeli irányvonalat:
 - a tagállamoknak intézkedniük kell a tekintetben, hogy az irányelvben meghatározott bűncselekményekért felelősségre vont **jogi személyekre vonatkozó szankciók** vagy intézkedések magukban foglaljanak **büntetőjogi vagy nem büntetőjogi pénzbírságokat** (amelynek összege arányos az érintett jogi személy magatartásának súlyosságával, valamint egyéni, pénzügyi és egyéb körülményeivel), és
 - egyéb **büntetőjogi vagy nem büntetőjogi szankciókat vagy intézkedéseket**.
- A közigazgatási eljárások **gyors és időszerű eszközt** jelentenek mind a veszélyeztetés, mind a károsítás felszámolására, mind a további jogsértés megelőzésére.
- **Az a cél, hogy minél hamarabb történjen közigazgatási intézkedés, azaz alkalmazásra kerüljön egy közigazgatási eszköz** (kötelezés, korlátozás, tiltás, ellenőrzés vagy bírság kiszabása). Emellett fontos hangsúlyozni azt, hogy a közigazgatási bírságok kiszabására irányuló eljárás megindítására nyitva álló határidő nagyon rövid, egy év.
- A közigazgatási eljárás **rövidebb idő alatt több eredményt** hozhat, mint a büntetőeljárás. A kiszabott bírság ugyanis kellőképpen visszatarthatja az eljárást alá vont személyt attól, hogy az adott cselekményt újból elkövesse. Ezen felül a hatóság kötelezheti az elkövetőt az eredeti állapot helyreállítására, a hiányosságok megszüntetésére.
- A közigazgatási eljárás elősegíti a természetet sértő jogellenes cselekmények **megelőzését**, valamint az ezekkel szembeni gyors felelősségre vonást.
- A **természetvédelmi hatóságok tevékenységének célja**, hogy a természet védelme érdekében az adott ügyben a leghatékonyabb eszközt alkalmazzák, tehát elsősorban azokat, melyek kézzelfogható eredményt hoznak.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

